

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 12. februarja 1873.

Obs
se
arodi ni
asrečilo

Razglas. — Opomin našim ovčarjem. — Iz občnega zbora družbe kmetijske na Kranjskem 29. jan. (Konec.) — Zdravimo se! — Moje skušnje o reji lesa. — — Obravnava kmetijskih šol v deželnem zboru lanskem. (Dal.) — Domača zdravila pri kozah in mačuhu. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razglas.

Vsled dopisa od 20. januarja t. l., števil. 12.166, ima slavno c. k. ministerstvo kmetijstva za napravo vodnjakov za ljudi in živino v taci krajih Kranjskega, katerim pomanjkuje vode, 1100 gold. pripravljenih, pod tem pogojem, da družba kmetijska zadnji čas do konca sušca t. l. ministerstvu bolj na drobno razloži, kako misli občine (soseske) podpirati v taci krajih, ki pomanjkanje vode trpijo, zlasti v tem, da si napravijo kalí (Viehtränken).

Da tedaj podpisani odbor more ob pravem času vstreči ukazu sl. ministerstva, zato se pozivljajo občine (soseske) omenjenih krajev na Kranjskem, naj prošnje vložijo za denarno podporo, in v teh prošnjah dokažejo: 1) da res v njihovem kraji vsako leto pomanjkanje vode trpi živina, pa tudi človek, in 2) da se županstvo zaveže, tako kal ali sploh tak vodnjak napraviti, da se deževnica, vsaj za živino, ohrani čista. Družba kmetijska bode rada dober svet dajala, kako naj bi se, če soseska dobí denarno podporo, take kalí naredile.

Prošnje, katerih resnico naj potrdi farna duhovnija, naj župani zadnji čas do 10. dne prihodnjega meseca sušca pošljejo podpisanemu odboru. V tej prošnji naj pa ob enem tudi povedó, koliko denarne pripomoči po priliki bi potrebovali za napravo take kalí; se ve, da to, kar soseska z delom in vprego sama storiti more, tudi ona sama stori.

Glavni odbor c. k. družbe kmetijske
v Ljubljani 10. svečana 1873.

Karol baron Wurzbach.

Dr. Jan. Bleiweis.

Opomin našim ovčarjem.

Zadnje „Novice“ so povedale, da je Kranjska kmetijska družba zopet Ukovških ovac (laškega Bergamaškega plemena) razdelila raznim ovčarjem naše dežele, ki so bile kupljene iz denarja državne subvencije.

Naj pri tej priliki spregovorim malo besedi.

Ukovci, vrli Slovenci, ki imajo najlepše ovce v Karnalski dolini na Koroškem, jako umno in skrbno redé svoje ovce, glavno svoje blago. Po letu in po zimi ostane ovčja čreda v prostornih, primerno postavljenih lesenih hlevih na planinah, kjer imajo umno planinsko gospodarstvo. Z ovčjim gnojem vsako leto gnojé planinske senožeti, ki jim za-nj vračajo najboljšo in najžlahnejšo

krmo planinskih rastlin. To izvrstno krmo kladejo ovcam v hlevu celo zimo do prihodnje paše.

Ukovci si za pleme izbirajo najlepše ovne, kateri 2 leti in pol do 3 leta stari, živi tehtajo 250 do 300 funtov. Prav čuditi se je velikosti, krepkosti in popolnosti teh ovnov, ki so veliki kakor naši bušaki (bosniška goveda) na Gorjancih, samo da so teži. — V isti razmeri so tudi ovce, ki vržejo po dve jagnjeti.

Iz mleka delajo surovo maslo in sir; za-nju sta na Dunajski razstavi, ki je lanskega leta bila za mlekarstvo, medalije dobila posestnika Jak. Janah in Peterkan.

Dorasli Ukovski oven daje na leto po 5 funtov, ovca 3 $\frac{1}{2}$ do 4 funte volne, ki pa ni tako tanka kakor Jezerskih ovac; vkljub temu je pa Ukovška ovca boljša za apnenske planine in sploh za kamenite pašnike.

To sem omenil zaradi tega, da bi Kranjskim ovčarjem sploh pokazal, koliko pri živini izdá pravo ravnanje, primerna strežba in klaja; zlasti pa zaradi tega, da bi njim, ki so prejeli tako izvrstno plemensko blago, na srce položil dolžnost, prejeto živinico z vso skrbljivostjo tako ravnati, kakor jo ravnajo Ukovci.

Žalibog, da so v naši deželi tudi taki ovčarji, katerim je ovca zadnja živinica v gospodarstvu.

Da bode hvalevredno prizadevanje kmetijske družbe in podpora visokega ministerstva imela blag vspeh, bistvena pogoja je ta, da gospodarji podarjene jim plemenne ovce in bike ne le ravnajo z vso skrbjo in dobro krmijo, ampak tudi da delajo na to, da s tem dragim in žlahnim plemenom zboljšajo in požlahniijo najprej svojo živino in potem tudi sosedno, da se po tej poti po vsej deželi zaredi žlahno pleme. Zmirom našim slovenskim bratom Ukovcem hvaležni ostavši bodemo potem ravno tako dobro blagó domá imeli.

Nikakor pa ne morem zamolčati, da se tako ne godí povsod; osebno sem se v raznih krajih prepričal, da marsikter gospodar, ki je iz državne podpore prejel ovce ali bika, v dveh letih ni vzredil in ne redí ne ene žlahne ovce, ne enega žlahnega teleta; in zakaj ne? Zato ne, ker iz samopridnosti jagnjeta in teleta sproti prodaja mesarju, ki mu jih drago plačuje, ker so večja in teža od drugih.

Tako ravnanje je nespametno in zasluži očitno grajo, ker taki ravno nasproti ravnajo glavnemu blagemu namenu, za kateri si prizadevamo in žrtujemo denar.

„Kdor ne uboga, tega tepe nadloga“, pravi stari pregovor, ki veljá tudi tako neumnim gospodarjem.

Jako bi bilo želeli, da bi tudi mali posestniki in vse občine pristopile k kmetijski družbi, — in da bi se živina, ki se kupuje iz državne podpore, v prihodnje

dajala le udom kmetijske družbe, kakor se godi v mnogih drugih deželah.

Kmetovalec, ki v dar dobí bika, vrednega 100 do 200 gold. ali ki mu kmetijska družba nakloni kakovo drugo korist, menda vendar zmora mali družbin donesek 2 gold. na leto; vrh tega pa se še kaj družega koristnega nauči. Sramota je, da so okraji na kmetih, iz katerih ne enega uda ne šteje kmetijska družba. So pa žalibog! tudi nekteri predstojniki kmetijskih podružnic, ki v gospodarskem oziru skoro nič ne storé za svoj okraj, in se zanašajo le na to, kar dela glavni odbor v Ljubljani, ne vedé, da glavni odbor v središči dežele je le glava in srce — brez rok in nog, ako vzajemno z njim ne delajo podružnice!

Šolmajer.

Iz občnega zbora družbe kmetijske Kranjske

29. januarija t. l.

(Konec.)

Ko se je razpravljajal sklep glavnega odbora, da — kakor drugod tako tudi pri nas — bo koristnejše za povzdigo živinoreje, ako se plemenni biki v prihodnje ne dadó brezplačno, ampak prodadó za polovico kupnine na deželo, je prof. Konšek stavil vprašanje: kako pa bode potem s tarifo za spuščanje, ker dozdanja tarifa je znašala 10 kr., dokler so gospodarji bika zastonj dobivali? — Gosp. predsednik mu odgovorí, da že lansko leto je subvencijski odbor tarifo od 10 kr. povzdignil na 30 kr.; če pa bode gospodar kupil bika, kupi s tem tudi pravico tarifovanja. —

Namesti po opravljenih na Dunaji zadržanega gosp. dr. Coste poroča v imenu odborovem gosp. Šolmajer o osnovi loterije, ktera ima namen, pridobiti družbi kmetijski toliko dohodka, da more na svojem vrtu na Poljanah zidati primerno poslopje za zbirko kmetijskega orodja in druge potrebne prostorije, katerih stroški so preračunjeni na 20.000 gold. Odbor predlaga, naj se naredí 200.000 srečk (lozov), ena za 20 novih krajev; dobitki naj bodo lepa živina, mašine, poljedelsko, vrtarsko, gozdarsko orodje, semena itd., pa tudi hišna oprava; — ti dobitki naj se pridobijo po trojni poti: po prostovoljnih darovih za povzdigo kmetijstva zavzetih domoljubov, po podpori, za katero se naprosi ministerstvo kmetijstva, in po nakupu družbinem. Pred izsrečkanjem dobitkov leta 1874. naj se napravi v Ljubljani razstava vseh dobitkov. — Gosp. dr. Dolar nasvetuje, naj se srečke naredé po 40 kr. in naj se jih izdá le 100.000; gosp. Dežman želi, naj se določi družbinemu odboru denarni znesek, čez kterega ne sme seči pri nakupovanju dobitkov. Vitez dr. Gutmansthal se sklada s tem in nasvetuje, naj se ta znesek odloči na 5000 gold. Dr. Dolar meni, da taka določitev bila bi nezaupnica odboru, ktere ne zasluži. Po daljem razgovoru je obveljal sklep: naj se družbinemu odboru prepusti na prosto voljo, za koliko da nakupi dobitkov, ter se sprejmejo vsi drugi predlogi odborovi. —

Gosp. Peter Kozler poroča o tem, kaj je družba kmetijska dozdej storila, da bi kmetijstvo bilo vredno zastopano pri véliki razstavi Dunajski, ki se začne maja meseca. Ona namreč hoče v skupni zbirki razstaviti pridelke gorenške, dolenske in notranjske in je zato že najela razstavni potrebni prostor, za kterega je plačala 122 gold. 25 kr. Želja je zdaj le ta, da vsi naši domoljubi, ki so bili naprošeni že 1. julija lani, kar hitro pošljejo odboru, kar imajo za razstavo nabranega. Gosp. poročevalec Kozler se nadja, da se bode to zgodilo, in prosi pričujoče ude žive podpore. —

Potem dr. Bleiweis na kratko poroča o srečnih skušnjah učitelja Brežnika, iz semena pridelovati krompir (v „Novicah“ že naznanjenih) in prosi zbrane gospode, naj ogledajo Brežnikovo razstavico, ki bode tudi na Dunaj šla v razstavo. —

Ker so predlogi podružnic bili že obravnavani pri državnih subvencijah, ostalo je le še poročilo podružnice Vipavske, ktera toži o pokončevanju gozdov na Nanosu. Sklenilo se je poročilo izročiti c. kr. gozdarskemu nadzorniku, v čegar opravilstvo spada skrb za gozdarstvo. —

Zdaj želi grof Barbo besede za dvojno stvar: Prvič ponudi murborejcem, ki se pečajo s svilorejo, 300 petletnih murbovih dreves brezplačno. Zbor hvaležno sprejme to dobrotno ponudbo. (Družbeni odbor je naprosil vredništvo „Novic“, naj grofovo ponudbo oglasi po „Novicah“, da se gospodarji obrnejo brž in naravnost do gosp. grofa v Rakovnik na Dolenskem; to storijo s tem oklicem); drugo je bilo to, da je grof Barbo stavil predlog, ki je bil enoglasno sprejet, naj se družba obrne do ministerstva finančnega za dovoljenje, da smemo na Kranjskem tobak pridelovati, ker imamo zdaj cigarnico v Ljubljani, ki potrebuje tobaka, za kterega je naša dežela prav pripravna.

Dr. Ahačič toži, kako nemarno je v Ljubljani sejmišče živinsko; o deževnem vremenu živina in kupci gazijo v blatu; živina se ne stavlja v noben red, nevarnost za ljudi je zato velika. Župan g. Dežman skuša zagovarjati sejmske napake; al tudi od družih strani se pritrjuje dr. Ahačičevi pritožbi, in skoro enoglasno je bil sprejet predlog: naj se mestnemu magistratu želja izroči, da se odstranijo grajane napake.

Družbeni račun za leto 1871. in proračun za leto 1873. zavoljo pomanjkanja časa nista bila na drobno brana; rečeno je bilo, da račun za leto 1871. je gosp. Jan. Steska, c. kr. računarski svetovalec, preiskal in ga popolnoma v redu našel. — Dohodki so znašali 8338 gold. 41 kr., stroški 7443 gold. 16 kr., tedaj je ostalo 895 gold. 25 kr. — Bilanca je kazala stan celega premoženja na 34.073 gold. 62 kr. — Proračun za letošnje leto je stavljen s 3863 gold. v dohodkih, s 3759 gold. 63 kr. pa v stroških, po takem utegne ostati 103 gold. 63 kr. konec leta.

Po podružnicah za poslavljenje s častnim pismom priporočanim murbo- in svilorejcem, sadje- in čbelorejcem so bile pohvalne diplome priznane.

Gospodje M. Pregl, vitez dr. Gutmansthal, Šolmajer in Debevec so bili zopet izvoljeni za odbornike glavnega odbora.

Razstavila v zboru sta se le krompir po skušnjah Brežnikovih in pa velikanska latnata rž od gosp. Scheirerja, predstojnika podružnice Rateške. Iz Dolenskega samo za poskušnjo prineseni slivovec: ali bi bil za Dunajsko razstavo pripraven ali ne, je bil dober spoznan. Kdor je hotel še kaj videti, videl je lahko v pisarnici družbe kmetijske.

Zdramimo se!

Naj drage „Novice“ dovolijo, da kmet kmetom le dvoje pové, in to prav odkritosrčno. To-le je: V naši mili domovini imamo mnogo krajev in prostorov, kateri so prazni in pusti, ki bi se lahko s pridnimi rokami pretvorile v rodovitne kraje, kjer bi lahko rastlo na tisoče murv in sadnih dreves, pa tudi vinska trta. In tako bi se premenila naša ljuba domovina iz pustega kraja v rodoviten in prijeten vrt. Srce me boli, da toliko slovenske zemlje prazne leži, Slovenec pa v pomanjkanju živí! — In kako slabo se gospodari z